

تقدیم به

روح بلند و ملکوتی احیاگر
اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و سلم
در عصر حاضر و بنیانگذار
کبیر نظام مقدس جمهوری
اسلامی ایران، حضرت امام
خمینی ره که با الهام از
مکتب اهل بیت علیهم السلام روح
مبارزه و امید برای تحقق
آرمان حکومت جهانی
اسلام را در امت اسلامی و
مستضعفان عالم زنده کرد.

قانونگذاری اسلام

تحلیلی از رابطه شریعت و ارزش های
اسلامی با قانونگذاری از مسئله شناسی
تاریخی تا معنا و فرایند مطلوب

فهرست اجمالی

بخش اول: کلیات و مبانی مقدماتی / ۲۳

- ۲۵ فصل اول: کلیات
- ۲۷ گفتار اول: تعاریف و قلمرو تحقیق
- ۴۳ گفتار دوم: پیشینه، فرضیه و منابع تحقیق
- ۴۹ فصل دوم: مسئله شناسی قانونگذاری اسلامی در جوامع امروز
- ۵۳ گفتار اول: قانون و قانونگذاری از اعصار کهن تا سده‌های اخیر
- ۶۹ گفتار دوم: تحول جایگاه و مؤلفه‌های قانون و قانونگذاری در سده‌های اخیر غرب
- ۸۳ گفتار سوم: جهان اسلام و چالش‌های قانونگذاری در دنیای متجدد
- ۹۳ فصل سوم: معناشناسی ثبات و جامعیت شریعت خاتم (احکام شرعی و ارزش‌های اسلامی)
- ۹۷ گفتار اول: معناشناسی ثبات شریعت (مجموعه آموزه‌های عملی اسلام)
- ۱۰۳ گفتار دوم: معناشناسی جامعیت شریعت (مجموعه آموزه‌های عملی اسلام)
- ۱۱۷ فصل چهارم: جایگاه‌شناسی دولت و حکومت در اسلام
- ۱۲۱ گفتار اول: جهان امروز و رویکردهای عمده در تحلیل جایگاه دولت و حکومت

گفتار دوم: حکومت اسلامی و مسئولیت ولایت در جامعه انسانی..... ۱۲۹

بخش دوم: مباحث اصلی / ۱۳۷

فصل پنجم: تحلیل ارتباط شریعت و ارزش های اسلامی با قانون و قانونگذاری ۱۳۹.

گفتار اول: مروری بر دیدگاه ها (در نسبت فقه و شریعت حقوق، قوانین و قانونگذاری) ۱۴۳

گفتار دوم: بیان مختار در تحلیل رابطه شریعت و ارزش های اسلامی با قانون و قانونگذاری ۱۷۱

فصل ششم: تبیین معنا، فرایندها و الزامات قانونگذاری مطلوب اسلامی .. ۱۹۱

گفتار اول: فرایند قانونگذاری و معانی قانونگذاری اسلامی ۱۹۵

گفتار دوم: فرایندهای مورد نیاز در قانونگذاری مطلوب اسلامی ۲۰۷

گفتار سوم: کاستی ها و الزامات قانونگذاری مطلوب در نظام جمهوری اسلامی ایران ۲۲۱

پیشگفتار

با گذشت نزدیک به چهار دهه از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران و تشکیل حکومتی مبتنی بر مبانی عقیدتی اسلام، بالأخص با تکیه بر آموزه‌های مکتب اهل بیت علیهم‌السلام ضرورت نظریه‌پردازی بومی در راستای ترسیم الگوی اسلامی مدیریت جامعه در زمینه‌های مختلف، امری غیرقابل انکار است. این ضرورت آنگاه وضوح بیشتری می‌یابد که از یک سو به بدیع بودن تجربه حکومت مبتنی بر ولایت فقهای شیعه توجه نماییم و از سوی دیگر مختصات پیچیده و ویژه مدیریت و حکومت در جوامع امروز را نسبت به حکومت‌های صدر اسلام مورد توجه قرار دهیم.

بنابراین مسائل مربوط به نظام حکومتی اسلام و ساختارها، روش‌ها و اصول اداره جامعه در ابعاد مختلف سیاسی، فرهنگی و اقتصادی و اجتماعی و موضوعاتی چون حدود اختیارات و وظایف حکومت اسلامی، نحوه حضور و مشارکت مردم در حکومت اسلامی، حدود آزادی‌ها و اختیارات و حقوق مردم در زندگی فردی و اجتماعی و صدها مسئله و موضوع مرتبط با این امور، همگی نیازمند تحقیقات متعدد و عمیق است. پرواضح است که پاسخ‌گویی به این سؤالات و ابداع نظریات متقن و راهگشا بیش از هر مجموعه دیگری، متوجه حوزه‌های علمیه و نهاد روحانیت است؛ بنابراین در صورت ارائه به موقع و مکفی این پاسخ‌ها و نظریات بومی و در نهایت تجربه موفق عملی آن در نظام جمهوری اسلامی ایران، به طور حتم انقلاب اسلامی الهام‌بخش سایر ملت‌ها و خیزش‌های امت اسلامی در اقصی نقاط عالم برای حرکت به سمت تمدن نوین اسلامی خواهد بود؛ البته تحقق این امر در شکل کامل آن نیازمند زمان زیادی است؛ چنان‌که در طول نزدیک به چهار دهه

پیشگفتار

با گذشت نزدیک به چهار دهه از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران و تشکیل حکومتی مبتنی بر مبانی عقیدتی اسلام، بالأخص با تکیه بر آموزه‌های مکتب اهل بیت علیهم‌السلام ضرورت نظریه‌پردازی بومی در راستای ترسیم الگوی اسلامی مدیریت جامعه در زمینه‌های مختلف، امری غیرقابل انکار است. این ضرورت آنگاه وضوح بیشتری می‌یابد که از یک سو به بدیع بودن تجربه حکومت مبتنی بر ولایت فقهای شیعه توجه نماییم و از سوی دیگر مختصات پیچیده و ویژه مدیریت و حکومت در جوامع امروز را نسبت به حکومت‌های صدر اسلام مورد توجه قرار دهیم.

بنابراین مسائل مربوط به نظام حکومتی اسلام و ساختارها، روش‌ها و اصول اداره جامعه در ابعاد مختلف سیاسی، فرهنگی و اقتصادی و اجتماعی و موضوعاتی چون حدود اختیارات و وظایف حکومت اسلامی، نحوه حضور و مشارکت مردم در حکومت اسلامی، حدود آزادی‌ها و اختیارات و حقوق مردم در زندگی فردی و اجتماعی و صدها مسئله و موضوع مرتبط با این امور، همگی نیازمند تحقیقات متعدد و عمیق است. پرواضح است که پاسخ‌گویی به این سؤالات و ابداع نظریات متقن و راهگشا بیش از هر مجموعه دیگری، متوجه حوزه‌های علمیه و نهاد روحانیت است؛ بنابراین در صورت ارائه به موقع و مکفی این پاسخ‌ها و نظریات بومی و در نهایت تجربه موفق عملی آن در نظام جمهوری اسلامی ایران، به طور حتم انقلاب اسلامی الهام‌بخش سایر ملت‌ها و خیزش‌های امت اسلامی در اقصی نقاط عالم برای حرکت به سمت تمدن نوین اسلامی خواهد بود؛ البته تحقق این امر در شکل کامل آن نیازمند زمان زیادی است؛ چنان‌که در طول نزدیک به چهار دهه

گذشته انقلاب اسلامی نیز تلاش‌های بسیاری در این زمینه صورت گرفته است که در عین حال نیازمند توسعه و تعمیق بیش از پیش است.

تحقیق حاضر نیز در این مسیر که با هدف ارائه پیشنهادات راهبردی در جهت اصلاح وضع موجود و رسیدن به نظام مطلوب قانونگذاری در حکومت اسلامی و با تکیه بر مبانی و پیش‌فرض‌های توضیح داده شده، به انجام رسیده است. این تحقیق که به همت محقق گرامی جناب حجت الاسلام غنایی از طلاب حوزه علمیه قم و محققان گروه فلسفه اصول و فقه حکومتی فرهنگستان علوم اسلامی قم انجام شده، رساله علمی سطح سه حوزه علمیه است که با راهنمایی حضرت حجت الاسلام والمسلمین استاد میرباقری از اساتید خارج فقه و اصول حوزه علمیه قم و ریاست فرهنگستان علوم اسلامی و مشاوره فاضل ارجمند جناب حجت الاسلام والمسلمین حسنعلی علی اکبریان از اساتید خارج فقه و اصول حوزه علمیه قم و عضو هیئت علمی پژوهشکده فقه و حقوق پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی در سال ۱۳۹۲ دفاع از آن انجام شده و اکنون پس از اصلاحات محدود و البته با تأخیر به چاپ رسیده است.

محتوای این تحقیق عمدتاً با الهام از آرمان‌های بلند بنیانگذار کبیر نظام مقدس جمهوری اسلامی، حضرت امام خمینی رحمته‌الله‌علیه و بهره‌مندی از افق‌گشایی‌ها و رویکردهای فکری متفکر فرزانه مرحوم استاد حجت الاسلام والمسلمین سیدمنیرالدین حسینی الهاشمی رحمته‌الله‌علیه مؤسس فرهنگستان علوم اسلامی و استفاده از مجموعه نظریات علمی موجود در مسئله به دست آمده است. بنابراین محتوا و متن نهایی تحقیق، محصول جمع‌بندی و نوآوری‌های علمی محقق محترم از مجموع منابع و نظریات موجود در مسائل مختلف تحقیق است که تحت راهنمایی، نظارت و مشاوره اساتید ارجمند به دست آمده و بالطبع همچون همه آثار علمی نیازمند نقد و ارزیابی سایر محققان و جامعه علمی است که امیدواریم مورد

اهتمام اساتید، محققان و دانش‌وران ارجمند قرار گیرد.

انتشارات تمدن نوین اسلامی ضمن تشکر و قدردانی از زحمات محقق گرامی و اساتید ارجمند در به نتیجه رساندن تحقیق حاضر، امیدوار است این اثر به نوبه خود بتواند با کمک به روند مباحثات علمی موجود در این موضوع، در پیشبرد اهداف نظام مقدس جمهوری اسلامی مفید و مؤثر باشد.

انتشارات تمدن نوین اسلامی